

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії ЧЕРНІЙ Ігор Ігорович, 1997 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2017 році Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя за спеціальністю Фінанси і кредит, Міністерство освіти і науки України, м. Тернопіль, виконав акредитовану освітньо-наукову програму Економіка.

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом ректора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, від 26 грудня 2025 року № 4/7-1107 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Лілії МЕЛЬНИК, доктора економічних наук, професора, професора кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

Рецензентів – Сергія РАДИНСЬКОГО, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

Вадима РАТИНСЬКОГО, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя;

Офіційних опонентів – Людмили БЕЗУГЛОЇ, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри туризму та економіки підприємства Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;

Олександра БРЕЧКА, доктора економічних наук, доцента, доцента кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету,

на засіданні 25 лютого 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Ігорю ЧЕРНІЮ

на підставі публічного захисту дисертації «Модернізація взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя, Міністерство освіти і науки України, м. Тернопіль.

Наукові керівники: Олена СОРОКІВСЬКА, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя; Олена ПАНУХНИК, д.е.н., професор, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень щодо модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки, спрямовані на підвищення ефективності місцевого розвитку, формування партнерських моделей управління та посилення інноваційної активності суб'єктів господарювання на локальному рівні.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до напрямку науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, а саме: науково-

дослідної теми «Сучасні фінансово-економічні системи України: новітні тренди забезпечення стійкості та ефективного управління» (№ державної реєстрації 0124U003478, 2024-2027 рр.).

Наукова новизна полягає в концептуальному вирішенні наукового завдання модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки на основі обґрунтування теоретико-методичних засад, розробленні механізму цифровізації місцевої економіки та моделей партнерської взаємодії, спрямованих на підвищення ефективності місцевого розвитку, формуванні інноваційно орієнтованих управлінських рішень і посиленні підприємницької активності на локальному рівні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження відображена у таких результатах:

уперше:

– запропоновано механізм цифровізації місцевої економіки, що інтегрує комплекс взаємопов'язаних компонентів і цифрових інструментів для підвищення ефективності взаємодії територіальних громад і бізнесу. Запропонований механізм вперше забезпечує інтеграцію бізнесу та громади в межах єдиної цифрової системи територіального розвитку. Він сприяє синергії інституційних, економічних, екологічних, соціальних і управлінських процесів, стимулює підприємницьку діяльність, підвищує прозорість управління, активізує участь громадян і забезпечує циклічне вдосконалення управлінських рішень за принципом цифрової петлі розвитку (Дані → Аналітика → Рішення → Реалізація → Моніторинг → Коригування → Дані (новий цикл));

удосконалено:

– підхід до визначення функціональних ролей ключових суб'єктів місцевого розвитку, що дало змогу простежити їх трансформацію від пасивних та адміністративно орієнтованих учасників до активних, інтегрованих і інноваційно спрямованих акторів. На відміну від існуючих трактувань, у дисертації підкреслено, що сучасна взаємодія ґрунтується на прозорому доступі до даних, цифрових сервісах, спільному формуванні управлінських рішень і кооперації на платформній основі, що змінює логіку координації між громадою, бізнесом і владою;

– трактування економічної категорії «взаємодія територіальної громади і бізнесу» як скоординованої системи партнерських зв'язків між органами місцевого самоврядування, підприємницьким сектором і мешканцями громади, що базується на узгодженні інтересів, спільному стратегуванні, обміні ресурсами та інституційній координації. Запропоноване визначення враховує системний характер взаємодії, принципи економічного партнерства та колективної відповідальності за соціально-економічний розвиток території, а також відповідає актуальним викликам цифровізації, орієнтоване на інноваційність та підвищення добробуту населення;

– методичний підхід до обґрунтування ключових бар'єрів та викликів цифровізації місцевої економіки, що, на відміну від існуючого, має диференційований характер залежно від типу громади (міської, селищної чи сільської), зумовлює асиметрію їх цифрової готовності та потребує розроблення диференційованих стратегій подолання диспропорцій і гармонізації цифрового розвитку на регіональному рівні;

– алгоритм оцінювання цифрової готовності бізнесу, що, ґрунтуючись на адаптації провідних міжнародних методик до українських інституційних, економічних і технологічних умов, охоплює п'ять рівнів готовності та шість функціональних доменів, забезпечуючи комплексний аналіз цифрової трансформації підприємств різних галузей;

– напрями модернізації взаємодії суб'єктів місцевого розвитку та їх деталізація, що дозволяє запропонувати комплексну модель взаємодії з урахуванням сучасних умов цифровізації економіки та сталого розвитку. На відміну від існуючих підходів, розроблена модель включає не лише традиційні інституційні, організаційно-управлінські, економічні, соціально-комунікативні та цифрові напрями, а й екологічний напрям, який інтегрує принципи сталого природокористування, енергоефективності та «зеленої» економіки. Такий підхід забезпечує більш системне та збалансоване поєднання економічних, соціальних, екологічних аспектів у розвитку міських, селищних та сільських громад, що раніше в науковій та практичній літературі не було комплексно відображено;

– визначення поняття «механізм цифровізації місцевої економіки», яке ґрунтується на системному підході та відображає взаємозв'язок інституційних, організаційно-економічних та

інформаційно-технологічних компонентів. На відміну від існуючих трактувань, механізм розглядається як інтегрована система взаємодії територіальних громад, бізнесу та органів влади на основі цифрових платформ, сервісів і аналітичних інструментів. Це дозволяє забезпечити узгодженість прийняття управлінських рішень та реалізацію господарських процесів для бізнесу та громади, що в свою чергу дозволяє підвищити конкурентоспроможність територій, оптимізувати використання ресурсів і сформувати сталу цифрову систему розвитку місцевої економіки;

набули подальшого розвитку:

– періодизація еволюції взаємодії територіальних громад і бізнесу, яку в дисертації сформовано з урахуванням інституційних, економічних і технологічних чинників розвитку місцевих систем. На відміну від існуючих підходів, запропонована періодизація відображає поетапний перехід від адміністративно-орієнтованих форм співпраці до сучасних цифрових, платформних і даних-орієнтованих моделей партнерства, враховує специфіку трансформацій українських громад та демонструє як цифровізація змінює логіку економічної взаємодії між територіальними громадами і бізнесом;

– науково-практичне обґрунтування рекомендацій та заходів для підвищення ефективності взаємодії між територіальними громадами та бізнесом в Україні в умовах цифровізації. Запропоновані підходи ґрунтуються на кращих міжнародних практиках і передбачають стратегічне партнерство, цифрову відкритість, розвиток цифрових інституцій та забезпечення сталого інноваційного розвитку. Зокрема, окреслено напрями створення локальних Digital-офісів, інструментів залучення бізнесу до цифрової трансформації громад, формування індикаторів цифрової зрілості партнерств, а також підтримки малого та середнього бізнесу через Smart-гранти та цифрові інкубатори. Це дозволяє розширити існуючі підходи до цифрової взаємодії та адаптувати їх до умов української економіки;

– систематизація відмінностей у цифровій готовності міських, селищних та сільських територіальних громад до взаємодії з бізнесом, що дало змогу поглибити розуміння специфіки цифрової трансформації у різних соціально-економічних та просторових умовах. Отримані результати дозволили обґрунтувати необхідність формування диференційованих стратегій цифрової модернізації, які враховують особливості кожного типу громади, сприяють розвитку цифрових компетенцій, удосконаленню цифрової інфраструктури та активнішій інтеграції бізнесу у цифрові процеси, що в комплексі забезпечує підвищення конкурентоспроможності територіальних громад і їх сталий розвиток у цифровій економіці;

– обґрунтування наявності дисбалансу у вигляді цифрових диспропорцій між громадами та бізнесом, які знижують ефективність їхньої співпраці (розрив проявляється у відмінностях рівня цифрової грамотності, забезпеченості обладнанням, застосуванні електронних сервісів і платформ для взаємодії), доводить, що усунення зазначених цифрових диспропорцій є ключовою умовою підвищення результативності співпраці;

– агентно-орієнтоване моделювання взаємодії територіальних громад і бізнесу, що дозволяє виявити закономірності формування синергетичних ефектів цифровізації на місцевому рівні та оцінити вплив цифрових інструментів на активізацію підприємницької діяльності. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель відображає поведінкову динаміку ключових агентів (органів місцевого самоврядування, бізнесу) у межах єдиної цифрової системи, що забезпечує підвищення прозорості економічних процесів, зменшення транзакційних витрат і зростання інвестиційної привабливості територіальних громад.

Дисертація виконана державною мовою та оформлена згідно вимог, встановлених МОН. Дисертаційна робота викладена на 217 сторінках. Текст основної частини дисертації становить 13,6 авторських аркуша.

Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 6 наукових працях, опублікованих у наукових фахових періодичних виданнях України:

1. Черній І. І., Панухник О. В. Цифрова підприємницька екосистема: суспільна значущість і ключові визначники. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 86. № 1. С. 185-193. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.141.

2. Химич І. Г., Панухник О. В., Черній І. І. Фінансова безпека бізнесу – індикатор фінансового менеджменту в умовах кризи. *Галицький економічний вісник*. 2024. Том 90. № 5. С. 122-133. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.05.122.

3. Черній І. І. Цифрова трансформація територіальних громад у контексті модернізації взаємодії суб'єктів місцевого розвитку. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 4 (12). С. 55-60. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-13>.

4. Черній І. І., Панухник О. В. Суб'єкти бізнесу в умовах цифровізації економіки: зміна функціональних ролей і форм взаємодії. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. № 3 (46). С. 201-206. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-3-40>.

5. Черній І. І. Цифрова модернізація взаємодії територіальних громад і бізнесу: готовність до змін і бар'єри розвитку. *Журнал з менеджменту, економіки та технологій*. 2025. № 2. С. 224-237. DOI: <https://doi.org/10.69803/3083-6034-2025-2-224>.

6. Черній І. І. Агентно-орієнтоване моделювання сценаріїв цифрових перемін на місцевому рівні. *Інклюзивна економіка*. 2025. № 4 (10). С. 120-128. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.10-17.

У дискусії взяли участь офіційні опоненти, рецензенти та голова:

Людмила БЕЗУГЛА, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та економіки підприємства Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (офіційний опонент) у цілому позитивно оцінила дисертаційну роботу, її значення для теорії та практики, проте, звернула увагу на окремі дискусійні положення та твердження, які, є недостатньо розкритими та вимагають пояснень у процесі дискусії при захисті дисертації:

- у першому розділі (підрозділ 1.1, С. 34-44; підрозділ 1.2, С. 45-73) для підвищення термінологічної чіткості доцільно було б диференціювати використання понять «цифровізація», «цифрова трансформація» та «цифровий розвиток» із урахуванням їх ієрархії та функціонального навантаження;

- у першому розділі (підрозділ 1.1, С. 45) представлено авторське трактування поняття «взаємодія територіальної громади і бізнесу», яке є логічним і аргументованим, але потребує більш чіткого розмежування зі суміжними категоріями: «публічно-приватне партнерство» та «соціальне підприємництво». Окрім цього, методологічна новизна могла би бути посилена через чітке формулювання автором дефініцій інших ключових категорій – «взаємодія», «цифрово-екосистемна модель», «партнерство у цифровій економіці» – з подальшим використанням їх як базових конструктів у всіх розділах дисертаційної роботи;

- у другому розділі (підрозділи 2.1-2.2, С. 88-117) обґрунтовано доцільність цифровізації територіальних громад, однак економічна ефективність інвестицій у цифрові проекти розкрита недостатньо. На нашу думку, доречним було б розширити дослідження розрахунками економічної ефективності для 2-3 типових цифрових рішень (електронні інвестиційні платформи, цифрові сервіси для МСП, GIS-інструменти просторового планування), що дозволило б оцінити їх бюджет та соціально-економічний ефект;

- у другому розділі (підрозділ 2.2, С. 100-117) з метою підвищення доказовості отриманих висновків вбачається обґрунтованим доповнення дослідження блоком кількісного аналізу, зокрема, із застосуванням регресійного моделювання, що дозволило би виявити статистично значущі детермінанти цифрової готовності територіальних громад та ідентифікувати сильні й слабкі фактори цифрової трансформації на місцевому рівні;

- розроблений у третьому розділі (підрозділ 3.3, С. 208-231) механізм цифровізації місцевої економіки є логічно вибудованим і системним, проте не всі його елементи мають достатній рівень формалізації. Варто було б посилити його прикладний характер шляхом детальної операціоналізації окремих складових, зокрема, у вигляді покрокових процедур, набору показників результативності або типових управлінських рішень;

- у третьому розділі (підрозділ 3.1, С. 150-170) запропоновані типологічно орієнтовані моделі цифрової трансформації територіальних громад є логічно структурованими та практично релевантними. Однак, у дисертаційній роботі недостатньо чітко визначено критерії віднесення конкретних територіальних громад до відповідних моделей (С. 43, 153). Ефективним було б формалізувати ці критерії (рівень цифрової готовності, бюджетна спроможність, чисельність населення, економічна структура тощо), що підвищило б відтворюваність і прикладну цінність запропонованої типології.

Олександр БРЕЧКО, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і торгівлі Західноукраїнського національного університету (офіційний

опонент), позитивно оцінив представлену дисертаційну роботу як вагомий внесок у вирішення актуального наукового завдання, проте, висловив низку зауважень і дискусійних моментів:

- з огляду на зростаючу роль цифрових платформ у взаємодії територіальних громад і бізнесу, описану в Розділі 1 (підрозділ 1.2, С. 45-74), доцільним було б розширити рекомендації щодо запровадження практичних аспектів захисту персональних даних, кіберстійкості та прозорості алгоритмів. На нашу думку, включення цих питань надало би дослідженню додаткової наукової новизни;

- у Розділі 2 (підрозділ 2.1, С. 97) автором обґрунтовано напрями підтримки релокованого бізнесу, проте поза увагою залишився аналіз довгострокових ризиків його тимчасової інтеграції у місцеву економіку, що може впливати на сталість зайнятості, податкових надходжень та інвестиційної активності територіальних громад;

- узагальнення ризиків та критичних ресурсів для типологічних моделей цифрової трансформації у Розділі 2 (підрозділ 2.3, С. 118-149) є змістовним і практично орієнтованим. Однак, на нашу думку, варто було би запропонувати підхід до кількісного або бального оцінювання ризиків для різних типів територіальних громад (міських, селищних, сільських), що підвищило б аналітичну точність запропонованих моделей;

- вважаємо, що попри значну практичну орієнтацію дисертації та задекларований екологічний напрям модернізації у Розділі 3 (підрозділ 3.1, С. 157-161), екологічний вимір цифрової взаємодії територіальних громад і бізнесу залишився поза межами детального аналізу, що дещо звужує концепцію сталого розвитку;

- у Розділі 3 (підрозділ 3.2, С. 207-208) запропоновані рекомендації за результатами агентно-орієнтованого моделювання взаємодії територіальних громад і бізнесу мають стратегічний характер, проте не всі з них супроводжуються чіткими показниками оцінювання результативності, що ускладнює моніторинг ефективності їх реалізації.

Сергій РАДИНСЬКИЙ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (рецензент), відмітив, що робота є самостійною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо проблематики дослідження, та попри це, має місце низка питань дискусійного характеру:

- у першому розділі дисертації ґрунтовно розкрито теоретичні засади взаємодії територіальних громад і бізнесу, однак доцільно було б чіткіше структурувати еволюцію наукових підходів, виокремивши їх у вигляді узагальненої таблиці або схеми;

- вважаємо, що у першому розділі дисертації міжнародний досвід цифрової взаємодії територіальних громад і бізнесу представлено широко, проте окремі приклади носять описовий характер і могли б бути глибше адаптовані до українських інституційних реалій;

- здійснений у другому розділі ґрунтовний аналіз цифрової готовності територіальних громад Тернопільщини та висока валідність отриманих результатів мають вагоме прикладне значення, проте локальний характер вибірки зумовлює певну обмеженість у поширенні висновків на загальнонаціональний рівень;

- авторське визначення механізму цифровізації місцевої економіки є науково коректним, проте його доцільно було б співвіднести з чинними стратегічними документами державної політики, що стосуються цифрового розвитку;

- у третьому розділі дисертації попри обґрунтованість авторського підходу до модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу, механізми оцінювання результативності таких трансформацій потребують додаткової конкретизації. Робота суттєво виграла б від впровадження системи індикаторів, що охоплюють рівень цифрової участі, питому вагу електронних послуг, кількість спільних проєктів, а також показники цифрової зрілості суб'єктів господарювання;

- дисертаційне дослідження характеризується глибиною аналізу, водночас питання фінансового супроводу цифрових трансформацій та диференціації джерел фінансування окреслено лише фрагментарно.

Вадим РАТИНСЬКИЙ, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (рецензент), зазначив, що робота є самостійним науковим дослідженням, у якому представлено авторський підхід до розв'язання окресленої

проблематики, проте, водночас вивчення матеріалів дисертації дає підстави для порушення низки дискусійних питань:

- у розділі 1 значну увагу приділено цифровізації як каталізатору взаємодії, однак недостатньо акцентовано ризики та обмеження цифрової трансформації, особливо для сільських громад;

- позитивно оцінюючи залучений у розділі 2 масив аналітичних даних, варто водночас зазначити, що методика оцінювання цифрової готовності територіальних громад потребує детальнішого обґрунтування вибору індикаторів;

- запропонований у розділі 3 алгоритм оцінювання цифрової готовності бізнесу має практичну цінність, однак потребує апробації на більшій вибірці підприємств різних секторів економіки;

- попри ґрунтовне висвітлення теоретичних засад модернізації, взаємозв'язок між обраними концептуальними підходами та специфічними соціально-економічними потребами територіальних громад Тернопільської області потребує чіткішої деталізації. У цьому контексті у підрозділі 3.1 доцільним вбачається обґрунтування вибору конкретних моделей модернізації, що є найбільш релевантними для досліджуваного регіону, із зазначенням відповідних чинників;

- у підрозділі 3.2 агентно-орієнтоване моделювання використано обґрунтовано, проте опис параметрів агентів і припущень моделі міг би бути поданий більш детально;

- визнаючи сценарний аналіз цифрової трансформації, представлений у підрозділі 3.3, вагомим елементом наукового доробку автора, варто водночас констатувати, що макроекономічні та безпекові виклики воєнного періоду не знайшли у ньому вичерпного відображення.

Лілія МЕЛЬНИК, доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (голова разової спеціалізованої вченої ради) дала позитивну оцінку отриманим результатам, підкресливши що в умовах стрімкої трансформації економічних відносин та посилення ролі місцевого розвитку, необхідність модернізації взаємодії ключових суб'єктів – територіальних громад і бізнесу – через призму цифрових технологій є ключовим викликом для забезпечення сталого економічного зростання. Голова ради відзначила належний науковий рівень дисертаційної роботи та глибокі знання здобувача у тематиці дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ігорю ЧЕРНЮ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Лілія МЕЛЬНИК

(власне ім'я та прізвище)